

Палачанін, Ф. Засталіся сын і рэчка, лес і горы... / Ф. Палачанін // Краязнаўчая газета. — 2012. — № 6 (люты). — С. 6.

ЗАСТАЛІСЯ СЫН І РЭЧКА, ЛЕС І ГОРЫ...

Пра кнігу Фёдара Палачаніна «Недаспяваная песня» наша газета пісала ў 2009 годзе. Нагадаем, яна – пра 55 юнакоў – з Докшыччыны (радзімы пісьменніка), жыцці якіх абарваліся ў войску ў мірны час. Аўтар доўгі час збіраў гісторыі трагедыяў, каб выдаць кнігу. З ягонай ініцыятывы ў гэтым горадзе таксама з’явілася алея Памяці – жывы помнік загінулым. Сённяшняя ж публікацыя прымеркаваная да канкрэтнай даты – дня вываду савецкіх войск з Дэмакратычнай Рэспублікі Афганістан, дзе за гады ваенных дзеянняў удалечыні ад Радзімы загінула больш чым паўтары тысячы беларускіх хлопцаў. А яшчэ колькі вярнулася калекамі – фізічна, маральна?.. Тэксты ўзятыя з названай кнігі і зборніка «Недаспяваная песня ў сэрцы гучыць», якую Ф. Палачанін выдаў як парцыя першай.

Нарадзіўся Генадзь Васільевіч Васюковіч 3 кастрычніка 1960 года ў вёсцы Чарніца-2 Докшыцкага раёна. Вучыўся ў Бягомльскай, потым у Пастаўскай школах-інтэрнатах. Працаваў лесарубам у Бярэзінскім лясніцтве. У маі 1980 года прызваны ў шэрагі Узброеных сіл. Служыў у воінскай часці горада Хімкі, потым быў пераведзены на касмадром Байканур. Пасля праходжання тэрміновай службы вучыўся ў школе прапаршчыкаў у Мінску. З 1982-га служыў у званні прапаршчыка ў гарадскім пасёлку Ветрына Полацкага раёна. 13 чэрвеня 1984 года накіраваны ў Афганістан.

Прапаршчык Г. В. Васюковіч загінуў 13 красавіка 1986 г. у час баявой аперацыі. Пахаваны ў горадзе Орша на могілках Ліпкі.

Трынаццаць – чысло нешчаслівае. Так лічыць Ніна Іосіфаўна – маці Генадзя. У жніўні 1983 года сын ажаніўся. Аб тым, што будзе накіраваны на службу ў Афганістан, ён ведаў загадзя і таму не мог дачакацца нараджэння дзіцяці. І вось 5 чэрвеня 1984 года нарадзіўся сыноч Андрэй, а 13-га чысла гэтага ж месяца Генадзя адправілі ў Афганістан. Можна ўявіць, з якім настроем і з якімі думкамі пакідаў сям’ю малады бацька. Ён добра ведаў, што яго чакае.

Чужая далёкая краіна сустрэла беларускіх хлопцаў нязвыклым ландшафтам, нясцерпнай спякотай, салёнай вадой і суровымі ваеннымі ўмовамі, вядомымі толькі тут, у Афганістане. Спачатку здавалася, што яны бачаць жахлівы сон ці страшны фільм. Але гэта была афганская рэальнасць з пастаяннай трывогай і небяспекай. Вельмі ўзрушылі Генадзя першыя паранення і забітыя сябры. Удзень і ўначы яны стаялі перад яго вачыма.

Кажуць, што чалавек да ўсяго прывыкае. З часам і Генадзю ваенныя ўмовы не здаваліся такімі надзвычайнымі, як спачатку. У вольныя хвіліны ён любіў пісаць лісты дадому, маці, сваім сябрам. Былі ў яго і радасныя моманты – лісты з роднай старонкі. А калі пошта затрымлівалася, моцна хваляваўся і перажываў.

Спачатку Генадзь з вялікай цікавасцю глядзеў на горы, бо раней бачыў іх толькі на карцінках і ў кіно. А тут яны пастаянна акружалі яго, але не радавалі вока беларускага хлопца ні сваёй веліччу, ні сваёй незвычайнасцю. Генадзь ведаў, што гэта ўсё не роднае, а чужое і небяспечнае. Неаднойчы, гледзячы на горы, уяўляў перадсабой беларускія краявіды. Часта

прыгадваў, як сядзеў з вудай на беразе роднай рэчкі Чарнічкі, як блукаў па лясных сцяжынках у пошуках баравікоў. Ведаў многія мясціны, дзе найбольш шанцавала толькі яму. Не раз успамінаў выпадак, калі пад вечар натрапіў на ягадную паляну. Так захапіўся, збіраючы ягады, што не заўважыў, як сцямнела. А ягадаў было яшчэ шмат, таму і вырашыў заначаваць у лесе, каб зранку прадоўжыць іх збор. Сабраныя ягады Генадзь прадаваў, а за выручаныя грошы купляў сабе ўсё неабходнае.

На чужыне Генадзь часта вяртаўся думкамі ў дзяцінства і юнацтва. Там ён найчасцей быў дома, побач з любым сыночкам Андрэйкам і жонкай Алай. Пастаянна помніў і пра маці, сяцёр, братоў, шматлікіх сяброў. Вельмі хацелася ў далёкую і такую блізкую родную вёсачку. Хоць на хвіліначку, каб пабачыцца з роднымі, прагнаць надакучлівую смагу і абліцца халоднай вадою са свайго калодзежа. Толькі воінскі абавязак трымаў Генадзя ўдалечыні ад Радзімы, у непрыступных гарах, дзе пад пякучым сонцам ён абліваўся салёным потам. У адным з баёў яго параніла ў руку, і тады тут пралілася і Генадзева кроў.

Пасля лячэння ў шпіталі ён атрымаў водпуск на пяцьдзясят дзён. Нарэшце адбылася такая доўгачаканая і радасная сустрэча са сваёй сям'ёй, роднай матуляй, братамі і сёстрамі, сябрамі і знаёмымі.

Непрыкметна праляцеў водпуск. Патрэбна было вяртацца ў Афганістан. Ніна Іосіфаўна прыгадвае апошнюю сустрэчу з сынам.

Ужо развітаўшыся з роднымі, Генадзь праз колькі часу вярнуўся з дарогі, моўчкі зайшоў у бацькоўскага хату і сеў, Маці ў трывозе спытала:

– Чаму ты, сыноч, вярнуўся? Ці, можа, што забыўся?

Генадзь задуменна адказаў:

– Мне так моцна захацелася яшчэ раз вярнуцца хоць на трохкі. Здалося, што я сюды больш ніколі не вярнуся...

Сын паехаў, а ў матчынае сэрца пасля гэтых словаў закралася трывога. З нецярпеннем чакала Ніна Іосіфаўна ад Генадзя вестачку. Нарэшце прыйшло пісьмо, у якім ён пісаў: *«Вот я снова уже за горами. И кругом горы и горы, камни на камне. Мне отпуск сейчас кажется ночным сном. Так всё быстро и стремительно прошло, что кажется, я не был на своей земле. И вот опять вижу своих товарищей. Жаль, что среди них уже нет двоих друзей. Я их больше не увижу никогда. Вот так часто случается на этой земле, где везде ждут нас душманы... и вот уже на другой день я слышу над головой гул винта вертолёт...»*.

Генадзева служба з нялёгкімі ваеннымі буднямі працягвалася. Баявыя аперацыі займалі па два-тры тыдні. Верны воінскай прысязе, Генадзь, як сапраўдны патрыёт, праяўляў смеласць і мужнасць.

Нарэшце наблізіўся і канец службы ў Афганістане, якога так чакаў сам Генадзь і ўсе родныя. Ужо былі складзеныя рэчы ў дарогу, падрыхтаваныя дакументы і білет на самалёт. Наперадае было толькі апошняе баявое заданне. Але зноў 13-е чысло...

13 красавіка 1986 года Генадзь быў цяжка паранены і, страціўшы прытомнасць, памёр. Гэты дзень забраў з жыцця Генадзя, у маці – сына, у братоў і сяцёр – брата, у жонкі – мужа, а ў маленькага Андрэйкі – тату. Колькі гора і слёз ён прынёс усім!

Ніна Іосіфаўна са слязьмі на вачах успамінае:

– Привезлі цынкавую труну. Нават акенца ніякага не было. Толькі надпіс... Не бачыла, каго хавала. Можа, сыночка майго там і не было...

Ужо шмат гадоў беражэ Ніна Іосіфаўна сынавыя лісты, перачытвае іх зноў і зноў. Усе яны прасягнутыя любоўю да маці і родных, клопатамі аб блізкіх. У кожным – просьба пісаць часцей і пабольш. Яго цікавіла ўсё: не толькі сваякі, але і сябры, суседзі, знаёмыя, родны саўгас, нават любімыя рэчка і лес. Душэўная сувязь з роднай старонкай давала яму сілы, дапамагала пераадольваць ваенныя нягоды. Генадзь прызнаваўся: «Я часта вспоминаю всю нашу деревню, когда трудно». Ён пісаў родным: «Я пишу и думаю, как хорошо в Союзе, Особенно в нашей деревушке, чистый воздух, не то, что здесь. Даже сейчас и то пыль глотаем килограммами. А когда подумаешь о лесе, всё кажется сказкой. Вот как бывает в жизни изменчиво и как по-разному живут люди. У каждого разные идеи и взгляды...».

Толькі сапраўдны патрыёт, чалавек чулай душы і вялікага сэрца мог напісаць такія шчырыя словы і да канца сумленна выканаць свой воінскі абавязак.

За мужнасць і гераізм старшыня разведвальнай роты прапаршчык Генадзь Васільевіч Васюковіч узнагароджаны медалямі «За адвагу», «Воіну-інтэрнацыяналісту ад удзячнага афганскага народа» і пасмяротна ордэнам Чырвонай Зоркі.

Фёдар Палачанін

* * *

«Недаспяваная песня» – гэта не проста кніга, гэта нешта большае, гэта 55 розных лёсаў, розных жыццяў, якія абарваліся ў самым росквіце. Гэтыя маладыя хлопцы недаспявалі, недалюбілі. Яны – пажыццёвы боль сваіх маці.

Чытаем кнігу – і шчыміць сэрца. Асабліва хваляючым мне падаўся лёс Васюковіча Генадзя, які загінуў далека ад роднага дома, у Афганістане. Аб чым думаў хлопец, знаходзячыся далёка ад дома? Вядома, аб Радзіме.

Пісьмо на Радзіму

Далёкая, чужая старана,

Нямілья для сэрца краявіды.

І Беларусь у памяці адна,

А да вайны я не магу стрымаць агіды.

І тут я не адзін – з сябрамі, Якія

гінуць ледзь не кожны дзень

Ад рук душманаў, што заселі за гарамі,

І ходзяць, быццам здані, быццам цень, Я

тут ужо не першы год,

А думкамі я на Радзіму рвуся.

І ўявіць сябе я не магу Без маёй

любай Беларусі. Афганістан –

краіна гор і пылу. То холадна, а

то гарачыня.

Я так бы да цябе імчаўся без упынку,

Чарнічка ненаглядная мая.
Мне вёсачка мая прыходзіць ў сны,
То з вудай ля ракі сяджу, то ягады збіраю
Такімі роднымі здаюцца мне яны – Мае
вяскоўцы, якіх я часта ўспамінаю, Як
хочацца абняць сваю матулю,
Сыночка б мне пагушкаць на руках.
І прытуліць да сэрца дарагую,
Яна са мною толькі ў снах.
Хто не бываў у далёкай старане,
Не дыхаў горкім, едкім пылам,
Няхай таго разлука абміне
З сваёй зямлёй і маці з сынам.

Ала Сушко, настаўніца Бягомльскай СШ